Hazırlayan: Gülder DEMİR - ekonomikforumdergisi@gmail.com

Sık Sık Gözlük Değiştiriyorsanız Dikkat!

Halk arasında "göz nakli" olarak da bilinen "kornea nakli" günümüzde geliştirilen yeni teknikler sayesinde başarıyla uygulanabiliyor. Aynı seansta gözdeki katarakt sorununa da çözüm sağlanabilirken, doku reddi de büyük oranda önlenebiliyor. Yaklaşık bir yıl süren iyileşme süresinin ardından göz, ışığına yeniden kavuşabiliyor!

Pırıl pırıl bir güneş, alabildiğine yeşil ormanlar... Tüm bu güzellikleri, gözümüzün korneası sayesinde görebiliyoruz. Kornea; gözün renkli kısımları üzerindeki saydam tabakaya deniliyor. Göze gelen ışınlar, ilk olarak korneada kırılıyor ve saydam olma özelliği sonucu gözün arka tabakalarına geçebiliyor. Ancak korneada bir sorun oluştuğunda, tüm bu güzellikleri görmek zorlaşıyor, hatta imkânsız hale gelebiliyor.

Keratokonus, ilk gençlik yıllarında gözlük numaralarının sık değişmesiyle kendini belli eden, ilerleyici bir kornea hastalığı. Son derece önemli sonuçlar doğurabilen ciddi bir göz problemi. Öyle ki, geç kalındığında hastaların iyileşebilmesi için tek seçenek; kornea nakli. Korneadaki şekil bozukluğu giderek artan miyopi, düzensiz astigmatizma ve görme azlığına yol açıyor. Günümüzde gözlük ve kontakt lenslerden kurtulmak için lazerle tedavi yoluna gidiliyor. Ancak her göz bu ameliyatlar için uygun olmuyor.

Kornea sorunları her yaşta insanı etkileyebiliyor. Yaralanma ya da enfeksiyon gibi herhangi bir sorun korneada hasar oluşturursa, kornea bulanıklaşabiliyor ya da fonksiyon kaybına uğruyor. Hasar görmüş bir kornea da ışık göze girdiğinde sapmalara yol açarak görmeyi olumsuz etkiliyor, hatta ağrıya bile neden olabiliyor. Sonuçta, tüm yaşamı etkileyen bir göz sorunu ortaya çıkıyor. Acıbadem Göz Sağlığı Merkezi'nden Göz Hekimi Doç. Dr. Banu Coşar, ülkemizde kornea naklinin en çok yapıldığı durumları şöyle sıralıyor: Keratokonus (korneanın öne doğru sivrileştiği bir şekil bozukluğu), psödofakik büllöz keratopati (katarakt ameliyatı sonrası kalıcı kornea ödemi) ve kornea yaralanmaları. Korneanın saydamlığını kaybettiği ve distrofi adı verilen kalıtsal hastalıklar da kornea nakliyle tedavi edilebiliyor. Herpetik keratit adı verilen göz uçuğunun ileri olgularında da kornea nakli gerekebiliyor.

Göz Hastalıkları Uzmanı Doç.Dr.Banu Coşar, "Lazer, gözün kornea adı verilen en ön saydam tabakasına uygulanır. Korneanın keratokonus hastalığı, lazere engel olan göz hastalıklarından en yaygın olanıdır" diyor.

HER KEROTOKONUS HASTASI İÇİN KONTAKT LENS UYGUN DEĞİL

Keratokonus hastalığında ilk uygulanan klasik tedavi şekli gözlük kullanılması. Gözlüklerle yeterli görüş sağlanamadığında, sert gaz geçirgen kontakt lensler kullanılıyor. Ancak sert lensler, çok konforlu olmamasıyla dikkat çekiyor. Bu açıdan ortası sert, etrafı yumuşak özel lensler keratokonus hastaları tarafından daha sık tercih ediliyor. Buna karşın bazı hastalarda korneadaki şekil bozukluğu nedeniyle göze uyan bir kontakt lens olmuyor. Başka bir grup hasta ise lensin gözden fırlayıp çıkması, toz kaçması veya batma hissi gibi nedenlerle lensleri kullanamıyor.

TEDAVİDE YENİ UYGULAMA: KORNEA İÇİ HALKA

Son yıllarda kerotokonusun tedavi alternatifleri arttı. Doç. Dr. Banu Coşar, "En çok uygulanan yöntemlerden biri kornea içi halka uygulaması." diyor. Bu yöntemde topikal anestezi ile kornea içine lazerle kanal-

lar açılıyor ve bu kanallara halkalar yerleştiriliyor. Bu halkalar da kornea şeklini düzelterek mevcut kırma kusurunun azaltılmasını sağlıyor.

SON ÇARE: KORNEA NAKLİ

Kornea nakli ise keratokonus tedavisinde son çare olarak kullanılıyor. Görmesi çok düşük olan hastalarda bu yöntem uygulanıyor. "Nakil alanında da gelişmeler var." diyen Doç. Dr. Banu Coşar sözlerini şöyle sürdürüyor: "DALK adı verilen teknikle, korneanın tamamı değiştirilmiyor. Korneanın en alt tabakası korunuyor, bu da doku reddi riskini çok azaltıyor."

Kornea nakli geçirmiş hastalara "topografi eşlikli lazer" adı verilen, kişiye özel lazer uygulaması da yapılabiliyor. Bu sayede nakil geçirmiş hastaların, miyopi ve astigmatizma gibi sıkıntıları da giderilebiliyor.

GÖZ BANKALARI DEVREDE

Sadece kamu kurum ve kuruluşları ile üniversiteler bünyesinde kurulabilen Göz Bankaları, korneaların alınması, nakil için uygunluğunun değerlendirilmesi ve dağıtımından sorumlu bir kuruluş. 24 saat çalışan bu kurumlar, gerekli olduğunda kullanılmak üzere bağışlanmış olan korneaları topluyor, değerlendiriyor ve depoluyor. Nakil işlemlerinde kullanılan kornealar ölü donörlerden, yani vericilerden elde ediliyor. Doç. Dr. Banu Coşar, kornea nakli yapılan alıcının korunmasına yönelik olarak verici korneaların göz bankalarında çeşitli tetkiklere tabi tutulduğunu belirterek bu süreci şöyle anlatıyor: "Öncelikle donörün ölüm nedeninin ve tıbbi durumunun dikkatli bir şekilde tetkik edilebilmesi için kan testleri yapılıyor. Aktif septisemi, kuduz, viral hepatit, bazı göz içi hastalıkların ve göz cerrahilerinin geçirilmiş olunması, lösemi, lenfoma, hepatit B/C ve HIV (AIDS) gibi bulaşıcı hastalıklar, nedeni bilinmeyen ölümler ile bazı nörolojik hastalıkların varlığında verici kornealardan yararlanılmıyor. Ayrıca söz konusu korneanın uzun vadede saydam kalıp kalamayacağının anlaşılmasına yönelik hücre sayımı (speküler mikroskopu) ve biyomikroskopi incelemesi de yine Göz Bankaları tarafından yapılıyor. Bu testler sonunda nakil için engel yoksa kornea kullanılabiliyor. Verici ile alıcı arasında yaş farkının da fazla olmamasına dikkat ediliyor. Kornea naklinin nasıl yapıldığına gelince...

OPERASYON ZOR DEĞİL!

Doç. Dr. Banu Coşar, kornea naklinin yetişkinlerde çoğunlukla göze yapılan uyuşturucu iğneyle, çocuklarda ise genel anesteziyle yapıldığını söylüyor. Lokal anestezi kullanıldığında ağrı duyulmadığı gibi, damar içi verilen ilaçlar da hastanın rahatlamasına yardımcı oluyor. Operasyon sırasında gözdeki tüm sinirler tamamen uyuşturuluyor. Bu sayede gözün hareket ederek olumsuz bir tabloya yol açması da önleniyor. Kornea

nakli sırasında sorunlu kornea yuvarlak şekilde çıkartılıyor ve yerine donörden alınan şeffaf kornea parçası yerleştiriliyor. Yeni kornea çok ince naylon ipliklerle bulunduğu bölgeye sabitleştiriliyor. Operasyon sonrasında hasta evine aynı gün dönebiliyor. Doç. Dr. Banu Coşar, aynı operasyonda gözdeki kataraktın alınabildiğine ve göz içine yapay lens yerleştirilebildiğine de dikkat çekiyor. Tüm işlemler yaklaşık 1 saat içinde tamamlanabiliyor.

İYİLEŞME SÜRESİ BİR YILI BULUYOR

Doç. Dr. Banu Coşar, görme rehabilitasyonun nakilden yaklaşık bir yıl sonra, gözdeki dikişlerin alınmasıyla başladığını ifade ederek, "Nakil işleminin ardından, gözün diğer kısımlarında bir sorun yoksa, görme yeteneği yüzde yüz seviyesine çıkar" diyor. Peki, kornea naklinde ciddi komplikasyonlar oluşabiliyor mu? "Ciddi komplikasyonlar çok ender görülüyor. Ameliyat sonrası gelişebilen enfeksiyon, göz içi basınç artışı, doku reddi gibi riskler ise büyük ölçüde kontrol altına alınabiliyor" diye yanıtlıyor bu soruyu Doç Dr. Coşar. Özellikle damarlanmanın olduğu kornealarda doku reddi olasılığı nedeniyle; gözde batma- ağrı, bulanık görme, ışık hassasiyeti ve ağrı gibi şikâyetler geliştiğinde zaman kaybetmeden doktora başvurulması gerektiği uyarısında bulunuyor. Bu durumda yoğun steroidli damla, pomad, hap ve iğnelerle red reaksiyonu baskı altına alınmaya çalışıyor. Kornea naklinin en korkulan ama nadir görülen riski ise "suprakoroid kanama" adı verilen kanamanın oluşması. Böyle bir kanama gözün kaybıyla sonuçlanabiliyor.

AKLINIZDA BULUNSUN!

- Ülkemizde nakil için yeterli miktarda kornea dokusu elde edilemiyor. Bunun nedeni ise halk arasında, nakil için göz küresinin tamamen alındığına dair yanlış kanı olması. Oysa kornea naklinde gözün sadece saydam tabakası alınıyor.
- İris, kornea naklinden etkilenmediği için operasyon sonrasında doğal göz renginiz değişmiyor.
- Doku ya da kan tipi açısından "eşdeğer" bir kornea elde edilmesine gerek yok. Donörün ırkı, cinsiyeti ve göz rengi hiçbir sorun oluşturmuyor.
- Kornea yavaş iyileşme gösteriyor. Tam iyileşme ve görmede düzelme bir yıl ya da daha fazla sürebiliyor.
- Yeni korneaya mükemmel bir şekil vermek zor. Bu nedenle, astigmatizma (korneanın düzensiz şekilli olması nedeniyle bulanık veya bozuk görme) kornea naklinden sonra sık görülüyor. Ancak bu sorun günümüzde kolaylıkla düzeltilebiliyor.